

het Goddelijk werk der genade heeft door-  
gezet, om 't straks, als de laatste ure zal  
gekomen zijn, ook hier beneden te vol-  
einden.

Dr. A. K.

## „Dat Ik een honger in het land zal zenden“.

Zie, de dagen komen, spreekt  
de Heere HEERE, dat Ik eenen  
honger in het land zal zenden;  
niet eenen honger naar brood,  
noch dorst naar water, maar om  
te hooren de woorden des  
HEEREN. Amos 8: 11.

Reeds als ge met den psalm van 't zijgend  
hert zeggen kunt, dat „uw ziel dorst naar den  
levenden God“, heeft heilige spanning u aan-  
gegrepen, en is het zielsverlangen naar Gods  
verboren omgang u te machtig geworden.

Maar sterker nog dan het dorsten is het  
honger; en zoo ook het hongeren naar God.  
Bij wie dorst is het blij gevoel van welstand,  
maar bij wie hongert is het leven zelf in gevaar.  
Overweldigende dorst leidt tot inzinking, honger,  
zoo die niet gestild wordt, tot den dood.

Als 't daarom bij Amos heet, dat de Heere zegt:  
„Ik zal een honger in 't land zenden“, dreigt  
hierin een vernietigend oordeel. En als er dan  
volgt: „t zal geen honger zijn naar brood of  
visch, maar een honger naar de liefde Gods“,  
dan ligt daarin het vernietigend oordeel, dat  
het volk des Heeren in zoo doodelijk slaap  
lag versinken, dat 't, van God geheel vervreemd,  
geen de minste begeerte naar zijn God meer  
gevoelde, en daarom noch dorst, noch honger  
naar God meer kende. Alleen ware honger naar  
God zou Israël redden kunnen, maar zelfs dien  
honger moest God zelf aan het volk toezenden.  
Immers uit zichzelf voelde het volk geen de  
minste behoefte meer aan den levenden God.

Daarom nu was het, dat God de heidenen tegen  
Israel los zou laten, zijn land zou doen ver-  
woesten, heel 't volk in rouw zou stellen als  
over een enigen zoon, en zijn einde als een  
bitteren dag. En als dan alle feest in rouwe,  
en alle beurtzang in weelgale zou veranderen  
zijn, dan zou de Heere door die drukende  
benauwdheid het verlangen naar zijn hulpe weer  
doen opleven, en over heel 't land, niet maar  
een dorst, neen maar een honger doen opkomen.  
om weer verzadigd te worden met bezielende  
genade.

Israel was ver afgeweken, alle geestelijke be-  
zieling was uitgedoofd, maar in de ure des  
gevaars zou 't toch weer om de hulpe zijns  
Gods gaan roepen; en daarom bracht de Heere  
eerst den boeken jammer over het land, en toen  
door dien jammer den honger naar zijn toenaadering  
en naar zijn verborgen omgang.

Israel kon in diepen slaap versinken, maar  
als het doodelijk gevaar 't volk wakker schudde,  
was toch altoos nog zijn eerste opzien naar de  
hulpe zijns Gods. Zelfs zoo sterk sprak en  
wroog dan die innerlijke zielbehoefte, dat 't  
als een honger naar God werd, die heel 't volk  
verteerde.

Dit scheelt met thans.

Ook nu is over de volken van Europa de  
geest der verworpening losgelaten. Alle rust  
week, en angst bekreep en oogdenblik de har-  
ten. Maar van een hongeren naar God viel  
onder de breede schare nog weinig anders dan  
een even snel weer voorbijgane huivering  
waar te nemen. Zelfs onder de gewapende man-  
schap, wier leven toch altoos op 't spel staat,  
hield hooger ernst slechts zeer korte dagen  
stand. En onderwijl begint 't leven zijn gewonen  
gang te hervemen. Er was een niet zoo groote  
schare die 't Huis des Heeren blijft bezoeken,  
en zelfs groeide die schare enigzins aan. Maar  
voor het overgrote deel der volkeren blijft  
zelfhulpe de leuze. En van een zoeken, een  
dorsten, een hongeren naar den levenden God valt  
op breeder schaal nauwelijks iets te bespeuren.

In ons land is het nog 't ergst niet. De geest der  
vaderen heeft hier te lande, onder goed gerucht  
en kwaad gerucht door, zoo diep op het volks-  
bewustzijn ingewerkt, dat we naar verhouding  
nog een godsdienstig volk mogen heeten. De  
Viviani-geest woelt ook onder ons wel, maar  
geeft toch den toon nog niet aan. In de Troon-  
rede hield een beroep op Hooger tegen nog  
altoos stand. Er is ook onder ons wel godde-  
loosheid, maar ze brak nog zoo tartend en gods-  
lastend niet uit. En de kern van stille vroom-  
heid glinstert u vaak nog tegen uit allen rang  
en allen stand.

Er zijn landen, waar 't nog o, zooveel erger is,  
en waar niet alleen het hongeren naar het heil-  
ige ten eenenmale ontbreekt, maar 't zelfs tot een  
satansisch uitspuwen van het heilige gekomen is.

Laat ons daarom dankbaar zijn voor wat  
onder ons nog bleef, alleen maar, laat 't ons  
niet misleiden. Zie maar om u, leg uw oor  
maar te luisteren, raadpleeg wat uitkomt in  
de pers, wat in lezingen en vergaderingen ten  
beste wordt gegeven, en telkens weer bedroeft  
ge u er over, hoe men wel den druk van den  
oorlogstoestand erkent, roept om hulp, en hulp  
inooft, maar hoe er van een ziele voor God  
vertoommoedigen, laat staan van een naar God  
dorsten, en met name van een naar God hong-  
eren, in het groote publieke leven zoo goed  
als nog geen sprake is.

Er wordt iets meer gekerkt, de philantropie  
bloeit, iets schraler is 't feest, en voor een  
ernstig woord is lichter dan anders plaats te  
vinden, maar van een uitbreken onder het  
groote publiek, van een uitbreken onder alle  
rang en standen, van een honger naar den  
levenden God, is hier te lande evenmin als elders  
onder de volken de verterende werking te be-  
sporen.

Men spreekt over God, men vraagt naar God,  
men redetwist er over, of er een God is, maar van  
een dorsten, laat staan van een hongeren naar God,  
is ook bij ons volk in zijn breede rijken nog  
geen sprake.

Bij Amos spreekt de Heere anders dan in  
den psalm van „t zijgende hert“. Hier zegt de pro-  
feta, dat God 't volk weer naar de woorden  
des Heeren zal doen hooren.“ Versta dit niet  
verkeerd. Het wil toch niet zeggen, dat 't volk  
weer naar den Bijbel zal grijpen, want dien bezat  
't volk toen nog niet. Bedoeld is, dat 't volk, dat  
zich van de profetie en van Gods verborgen  
omgang had afgekeerd, weer de profetie inroep-  
en en Gods verborgen omgang afmeeken zou.

Ge kunt u godsdienstig, en zelfs ten deele  
vroom gedragen, zonder dat ge ooit nog de  
hulpspraak van uw God in uw eigen hart ont-  
vingt. Dan is de gedachte aan uw God iets  
dat hoog boven u zweeft, en dan spreekt gij  
wel met uw God, als ge luidt, maar dan vangt

ge Zijn woord tot uw ziel nog niet op, en  
merkt ge nog niet op, hoe er rusteloos een  
woord van uw God tot u uitgaat.

Juist daarom kunnen de ordinaire vromen, die  
wel vroom meedoen, maar nog geen eigen per-  
soonlijken omgang met hun God kennen, niet  
dringend en niet ernstig genoeg worden opge-  
roepen, om, nu de nood zoo dringen gaat, hun  
eigen ziel toch op de proef te stellen, of het  
ook bij hen wel reeds tot een hongeren naar hun  
God, naar Gods heilige tegenwoordigheid, en  
naar zijn verborgen omgang gekomen is.

Dat de wereld in haar publiek optreden van  
God afzwierd, en in haar machtige weelde haar  
God verlaten heeft, ziet ge voor uw oogen. Daarom  
verstaat ge 't zoo, waarom deze ontzettende  
jammer over de volken is uitgegaan. Doch  
ook nu overkomt de volken die jammer om te  
beproeven, of ook de honger naar den levenden  
God weer onder de natien naar Jehovah mocht  
gaan trekken.

Iets zien we hiervan reeds, helaas te veel  
nog niet.

Maar merkt 't dan toch op, hoe dit gaan hon-  
geren naar den levenden God, d.w.z. dat niet meer  
buiten Hem kunnen, dat buiten God geen leven  
meer hebben, en dat niet van God af kunnen blij-  
ven, niet door den wil der wereld u kan zegenen,  
maar ook nu weer van het Huis des Heeren zal  
moeten uitgaan.

Zie daarom wel toe, hoe 't in uw eigen kring,  
in uw eigen gezin, in uw eigen ziel toe gaat.  
Het kan er ook toe komen, zoals Amos zegt,  
dat ge zult hongeren naar brood. In 't land  
vlak bij ons, in 't arme België, kwam 't hier  
reeds toe. Maar wat ons reddet, wat ons leven  
verheft, kan, is toch alleen 't gaan nipsen in  
onze ziel van den honger naar den levenden  
God.

Voeldt ge zelf er reeds iets van in uw eigen  
zielsbevinden? Zoo niet, dan geen rust, eer die  
honger ook bij u opkomt.

Dr. A. K.

Amsterdam, 20 Nov. 1914.

Aan lof en waardering heeft het onze  
jongste Generale Synode in de kerkelijke  
pers niet ontbroken. Algemeen is de in-  
druk, dat de Synode in korten tijd haar  
agendum heeft afgewerkt en daarbij uit-  
nemenden arbeid heeft geleverd. Er is  
principeel gediscussieerd over de belangrijke  
vraagstukken, die in ons kerkelijk leven  
aan de orde waren; er zijn belangrijke  
beslissingen genomen, die voor onze Kerken  
ten zegen zullen blijken, en wat niet 't  
minst verblijdend was, trots verschil van  
inzicht bleef tot het einde toe de goede  
toon en de broederlijke liefde bewaard. Zelfs  
een neutraal blad als de *Telegraaf* wees  
in zijn kerkelijk overzicht op de treffende  
tegenstelling tusschen de beide Synodes,  
die zoo kort na elkaar te 's Gravenhage  
vergaderden, de Synode der Hervormde  
Kerk en de Synode onze Gereformeerde  
Kerken, en de vergelijking tusschen beide  
viel niet ten nadeele van onze Synode uit.

Voor dien goeden afloop komt in de  
eerste plaats dank toe aan God den Heere,  
die door zijnen Heiligen Geest onze Synode  
leidde, maar dan ook aan den uitnemenden  
voorzitter, Dr. de Moor, die met zooveel  
taet en vastheid den praesidialen hamer wist  
te hantieren. Voorts was het geen kleine  
winste, dat op deze Synode mannen als  
Dr. A. Kuyper en Dr. H. Bavinck, die  
we op vorige Synodes zoo noemde gemist  
hadden, weer op het appel waren en door  
hun machtig, welsprekend woord en prin-  
cipele uiteenzetting aan het debat hooger  
wijding gaven. Daardoor kwamen op deze  
Synode momenten voor van zoo hoog  
geestelijk gehalte, dat men ver in de his-  
torie onzer Synoden terug moet gaan om  
er de weerga van te vinden. Ook deed het  
't hart goed, naast het groot aantal jongere  
hoogleeraren, die als nieuwe aanwinst voor  
de Vrije Universiteit en de Theologische  
School op deze Synode hun entree maak-  
ten, nogmaals onze nestor Prof. Rutgers aan  
de tafel der adviseurs te zien zitten, wiens  
woord zoo dikwijls op onze Synodes schier  
beslissend gezag had en die trots zijn hoogen  
leeftijd nog niets bleek verloren te hebben  
aan scherpte van logisch denken en aan  
kracht van argumentatie.

Eerst wanneer de acta dezer Synode in  
het licht verschenen zullen zijn, zullen de  
Kerken kunnen oordeelen over den arbeid  
die door haar verricht is. Het persverslag gaf  
alleen de conclusies, die de Synode genomen  
heeft, maar de rapporten der commissies,  
waarop deze conclusies steunen, en waarin  
voor een niet gering deel de arbeid der  
Synode is neergelegd, worden eerst door  
de acta gemeengoed der Kerken. Toch  
mag wel reeds thans op een enkel punt,  
dat voor de Kerken in het algemeen van  
belang is, nader worden ingegaan, ook om  
misverstand te voorkomen.

Het voornaamste punt, dat op de Synode  
aan de orde kwam en dan ook het meest  
de aandacht trok tijdens de discussies, was  
het *doctoraat*. Reeds van de Synode van  
Amsterdam af was dit punt aan de orde  
geweest in onze Kerken, doordat destijds van  
de professoren der Theologische School een  
verzoek was uitgegaan tot de Generale Synode  
om aan de Theologische School het jus  
promovendi te verleenen. Wees de Synode  
destijds dit verzoek van de hand om aller-  
lei praktische redenen, maar zonder prin-  
cipele uitspraak te doen over de quaestie  
zelve, op de Zwolse Synode was het  
vraagstuk opnieuw aan de orde; thans niet  
door een voorstel van de professoren, maar  
door een verzoek, dat uit den boezem der  
Kerken zelf opkwam. Ook deze Synode  
ging echter niet op dit verzoek in, weder-  
om zonder een principele beslissing te  
nemen, alleen op grond dat zoolang het  
aantal professoren te Kampen nog zoo  
gering was, aan de instelling van het  
doctoraat zeker niet kon gedacht worden.

Thans stonden de zaken geheel anders.  
Doordat het aantal professoren te Kampen  
tot vijf was uitgebreid, was de afwijzings-  
grond van Zwolle vervallen en moest  
de Generale Synode wel tot een prin-  
cipele beslissing komen. Een drietal  
particuliere Synoden (Groningen, Drenthe  
en Overijssel) stelden aan de Generale Synode

voor, aan de Theologische School het doc-  
toraat te verleenen, en verschillende andere  
particuliere Synoden drongen er op aan,  
omrent deze quaestie ditmaal een prin-  
cipele beslissing te nemen. Ook ons  
kwam het voor, dat de tijd voor een  
principele beslissing thans rijp was en het  
niet aanging, den hoofdslog nog langer te  
ontwijken door achter het bolwerk van  
practische bezwaren of opportunistische ver-  
wegingen zich te verschuilen. Gelukkig  
heeft de Generale Synode er dan ook niet  
anders over gedacht en is door haar een  
besliste en principele beslissing genomen,  
waardoor dit vraagstuk thans wel  
voor goed tot oplossing zal zijn gebracht.  
De aanzienlijke meerderheid heeft, waar-  
mede de Synode haar beslissing heeft ge-  
nomen en die vermoedelijk nog wel grooter  
zou geweest zijn, wanneer ieder lid vrij had  
kunnen stemmen zonder onder zekere pres-  
sie te staan van de particuliere Synode die  
hem afvaardigde, heeft getoond, dat onze  
Kerken den weg van het kerkelijk doc-  
toeren niet op willen. En nu de Synode  
op dit punt zoo ondubbelzinnig zich heeft  
uitgesproken, mag verwacht worden, dat  
daardoor voor langen tijd dit vraagstuk  
in onze Kerken van de baan zal wezen.

Het zoo toch beneden de waardigheid  
onzer Kerken zijn, wanneer, nadat de  
Synode principeel had uitgesproken dat  
ze dit promotierecht niet verleenen mag  
of kan, omdat ze daartoe ten eenenmale  
onbevoegd is, op een volgende Synode  
wederom het verzoek tot haar gericht zou  
worden om toch dit promotierecht aan de  
School toe te kennen. Zoo zou nooit de  
rust en vrede in onze Kerken kunnen  
worden bewaard. Wie in een eerlijken slag  
verloren heeft, moet dit ook ridderlijk  
weten te erkennen.

Het heeft ons daarom wel leed gedaan, dat  
in enkele persorganen, zelfs eer de Synode  
nog gesloten was, de voorstelling werd  
gegeven, alsof er geen principele beslissing  
was gevallen, en voorts geklaagd werd dat  
de quaestie op de Synode zoo vertoeft  
was geworden, dat zelfs van een zuivere  
stemming geen sprake was geweest. Ter  
wille van de eere der Synode moet tegen  
dergelijke voorstellingen worden opgeke-  
men. Principeel is hare beslissing onge-  
twijfeld geweest, want de Synode heeft in  
de eerste plaats uitgesproken, dat zij aan  
het verzoek om het doctoraat te verleenen,  
niet kon voldoen, wijl de Synode der  
Gereformeerde Kerken als zijnde een ker-  
kelijke vergadering en geen wetenschappe-  
lijk college, de bevoegdheid mist om zoo-  
danig recht te verleenen; en ten tweede wijl  
de Theologische School in de kwaliteit  
van eigene inrichting der Kerken tot op-  
leiding van dienaren des Woords ook blij-  
kens het eenparig getuigenis der historie  
op zoodanig recht geen aanspraak kan  
maken. Iemand moet wel willens blind  
wezen om te ontkennen, dat in deze beide  
conclusies een principele uitspraak ligt uit-  
gesproken, en dat zoolang de wet der  
continuïteit in ons kerkelijk leven geldt en  
de eene Synode niet weer onderstoven  
werpt wat een vorige bezist heeft, thans als  
gemeene overtuiging onzer Kerken te gelden  
heeft, dat de Synode de bevoegdheid mist  
om het doctoraat te verleenen, omdat ze  
een *kerkelijke vergadering* en geen *weten-  
schappelijk college* is. Vooral voor deze be-  
slissing zijn wij dankbaar, omdat daardoor  
het gevaar voorkomt is, dat een geheel  
valsch beginsel, dat bij Rome en niet bij  
het Protestantisme thuis hoort, in ons  
kerkelijk leven zou binnengeslopen zijn.

Dat de Synode deze beslissing voorts  
niet overhaast en onder den indruk van  
een welsprekende oratie heeft genomen,  
maar na een langdurig en uitvoerig debat,  
waarbij de beginselen over en weer met  
grootte helderheid en beslissend zijn uit-  
gezet, verhoogt de waarde van deze  
principele uitspraak niet weinig. Volkomen  
terecht heeft de Synode daarom ook gewe-  
erd, de zaak nogmaals aan deputaten ter  
overweging toe te vertrouwen, die dan eerst  
over 3 jaar rapport zouden uitbrengen.

De zaak was toch principeel reeds vol-  
doende toegelicht en de Synode oordeelde  
daarom terecht, dat het niet aanging, nu  
deze zaak reeds op twee Synodes aan-  
hangig was geweest, de eindbeslissing  
wederom tot een volgende Synode uit te  
stellen, waardoor de onrust in onze Kerken  
noodeloos zou zijn verlengd. Ook het argu-  
ment, dat de discussie vertroebeld was  
geworden en de stemming dientengevolge  
niet zuiver kon wezen, omdat de rappor-  
teur Dr. Bavinck alleen melding had ge-  
maakt van het gevoelen door Prof. Linde-  
boom voorgesteld, maar niet van dat der andere  
hoogleeraren te Kampen, snijdt geen hout.  
Zeker is op de Synode gebleken, dat onder  
de hoogleeraren te Kampen geen eenparig-  
heid van gevoelen ten opzichte van deze  
quaestie bestond; er was groot verschil van  
inzicht en omtrent het karakter van het doc-  
tooraat, dat men voor de School wenschte  
en omtrent de gronden, waarop men het be-  
geerde. Met name Prof. Hoekstra en Prof.  
Bouwman namen te dezen opzichte een  
ander standpunt in dan Prof. Lindeboom,  
terwijl Prof. Ridderbos weer een ander  
standpunt innam, dat zich evenzeer van  
dat van Prof. Lindeboom als van dat van  
Prof. Hoekstra en Prof. Bouwman onder-  
scheidde. Intusschen had de Synode, met  
hoeveel belangstelling ze ook naar de  
uiteenzetting van deze gevoelen der ver-  
schillende hoogleeraren van de Theologische  
School luisterde, toch daarover geen uit-  
spraak te doen, omdat deze gevoelen  
niet in een concreet voorstel belichaamd  
bij de Kerken waren ingediend. Wel  
hadden de hoogleeraren te Kampen zes  
jaar geleden — toen nog eenparig van  
gevoelen — een voorstel bij de Curatoren  
aanhangig gemaakt, dat de Synode aan  
de School te Kampen het doctoraat ver-  
leenen zou, maar Curatoren waren met dit  
voorstel destijds niet meegegaan en ook

de Synode van Amsterdam had het op  
practische gronden afgewezen. Dit voorstel  
was dus niet meer aan de orde. En op  
deze Synode was noch door Curatoren  
noch door Hoogleeraren der Theologische  
School een nieuw voorstel in genoemde  
zin ingediend. Het voorstel om aan de  
School het jus promovendi te verleenen  
was afkomstig van de particuliere Synoden  
van Groningen, Overijssel en Drenthe en  
voorts van enkele klassen en plaatselijke  
Kerken. *Alleen over deze voorstellen had  
de Synode derhalve te beslissen.* In welken  
zin deze voorstellen nu bedoeld waren, kon  
alleen blijken uit den inhoud dezer voor-  
stellen zelf en voorts uit de nadere  
toelichting door de afgevaardigden dezer  
particuliere Synoden gegeven. Vandaar dat  
in de Commissie van praedicties met opzet  
vier afgevaardigden van deze particuliere  
Synode waren gekozen, waaronder zoo  
invloedsrijke mannen als Ds. Elzenga van  
Kampen en Ds. Kok van Bedum. Het is  
het gevoelen van deze afgevaardigden,  
en volstrekt niet alleen van Prof. Linde-  
boom, dat met zoo groote getrouwheid en  
duidelijkheid door Prof. Bavinck in zijn  
rapport is weergegeven en waartegenover  
bij het gevoelen van zichzelf en de andere  
leden der Commissie van praedicties heeft  
gesteld. Het feit nu, dat op de Generale  
Synode bleek, dat van de vijf hoog-  
leeraren te Kampen een tweetal op andere  
gronden en ook op een andere wijze het  
doctoraat voor de School wenschten dan  
in dit rapport is aangegeven, kon voor de  
Synode zeker geen beletsel wezen om een  
uitspraak te doen over de voorstellen door  
de particuliere Synodes van de genoemde  
provincien op haar agendum gebracht.  
Van eenige vertroebeling, waardoor de  
stemming onzuiver zou geworden zijn,  
is derhalve geen sprake geweest. De  
conclusies, die door Prof. Bavinck wer-  
den voorgesteld, waren glashelder, lieten  
geen de minste onduidelijkheid over en  
klapte geheel op de voorstellen, die ter  
Synode waren ingediend. Deze voorstellen  
nu hielden in, dat de Generale Synode het  
jus promovendi verleenen zou aan de  
Theologische School zoolang ze thans be-  
stond, d. w. z. aan de eigen inrichting der  
Kerken tot opleiding van dienaren des  
Woords. En daarop heeft de Synode  
tweemaal verklaard: *vooreerst dat zij niet  
bevoegd was het jus promovendi te ver-  
leenen en ten tweede, dat het jus promo-  
vendi naar haar oordeel aan onze Theo-  
logische School in haar kwaliteit van  
opleidingsschool niet toekwam.* In de  
eerste beslissing ligt een afwijzing voor  
goed van elk voorstel ook in de toekomst,  
om door de Generale Synode het jus pro-  
movendi te laten uitreiken. En de tweede  
conclusie diende om te voorkomen, dat  
de Theologische School nu uit zich zelf  
tot de instelling van het doctoraat zou  
overgaan, want de School, die van de  
Kerken uitgaat en door haar bestuurd wordt,  
kan geen bevoegdheid zich toekennen,  
die haar lastgeester, d.w.z. de Synode,  
haar uitdrukkelijk heeft ontzegd.

Het eenige, waar de Synode geen uit-  
spraak over heeft gedaan en waartoe ze  
ook niet geroepen was, is de vraag, of het  
denkbaar is, dat een school van weten-  
schap, die slechts één bepaalde faculteit  
omvat, en die geheel los staat van de  
Universiteit, het jus promovendi uitoefent,  
niet krachtens opdracht door een Synode  
haar gegeven, maar dan jure suo. Over dit  
vraagstuk door Prof. Hoekstra te berde  
gebracht, kon echter door de Synode niet  
beslist worden, omdat het geheel buiten  
hare competentie omgaat. Juist omdat  
ze, geen wetenschappelijk college is, en dus  
over wetenschappelijke quaesties niet kan  
oordeelen, gelijk ze zelf terecht verklaard  
heeft, kan ze ook over dit puur  
wetenschappelijke vraagstuk nimmer een  
uitspraak doen. Hierin ligt dan ook, naar  
het ons voorkomt, de fout van hetgeen  
door Prof. Hoekstra op de Synode voor-  
gesteld is. Zelfs indien het juist ware, dat  
de Theologische School geheel haar semi-  
naristisch karakter heeft afgelegd en nu als  
zelfstandige inrichting van wetenschap het  
recht zou bezitten om doctorale graden te  
verleenen, dan behoefde ze juist deswege  
niet aan de Synode de bevoegdheid gaan  
vragen om dit recht te mogen uitoefenen.  
De eenige juiste solutie zou dan wezen,  
dat de School voortaan een geheel zelf-  
standige plaats tegenover de Kerk innam,  
aan haar curatele zich onttrok en dan  
jure suo dit jus promovendi ging uitoefenen.  
Zoolang ze echter in haar tegenwoordige  
gestalte blijft voortbestaan, d.w.z. als op-  
leidingsschool der Kerken, die van de Kerken  
uitgaat en door haar bestuurd wordt, kan  
ze het jus promovendi niet uitoefenen  
zonder dat de Synode het recht haar daar-  
toe schenkt en de Synode heeft thans zelf  
verklaard, dat zij de bevoegdheid mist om  
dit recht te verleenen.

Het was ons doel niet om over de  
beslissing der Synode na te pleiten, wat  
ook niet behoefte, maar wel om de be-  
slissing der Synode nog eens in helder licht  
te plaatsen. Iets wat wel noodig was, omdat  
in een enkel persorgaan voorstellingen  
werden gevonden, die niet geheel juist  
waren.

### Een belangrijk rapport.

Niet alle rapporten, die op de Synode  
zijn ingediend, zijn gedrukt geworden en  
aan de leden der Synode meegedeeld.  
Een uitzondering is echter en te recht  
gemaakt voor het rapport, dat door Prof.  
Bavinck over de quaestie van het doctoraat  
werd opgesteld. We meenen onzen lezers  
een dienst te bewijzen door dit rapport in  
zijn geheel hier over te nemen.

De voorstellen inzake het doctoraat  
gaven in Uwe Commissie aanleiding tot  
een uitvoerig debat.  
Van de ene zijde werd er sterk op aan-

gedrongen, dat de Synode der Gerefor-  
meerde Kerken aan hare Theol. School  
het promotierecht verleenen zou, en verder  
men hiervoor onderscheiden gronden aan.

Bezwaren, die daartegen vroeger werden  
ingebracht, bestonden thans niet meer.  
Door de benoeming van een vijftien hoog-  
leeraar kon het college van professoren  
voltage worden geacht, en stond de Theol.  
School in dit opzicht met de Theol.  
Faculteit aan de Vrije Universiteit gelijk.  
Reeds de billijkheid eischte daarom, dat  
aan de eene inrichting niet onthouden  
werd wat aan de andere was geschonken.  
Waarom zou ook aan de Theol. School,  
die immers evenzeer als de Theol. Facul-  
teit een wetenschappelijk karakter droeg,  
het promotierecht niet verleend kunnen  
worden?

Ja, als het op het principe aankwam,  
had de Theol. School er veel meer recht  
en aanspraak op, dan de Theol. Faculteit  
aan de Vrije Universiteit. De Theologie is  
toch eene eigene wetenschap, van alle  
andere disciplines wezenlijk onderscheiden.  
Zij behoort naar haar aard tot het terrein  
der Kerk, moet door de Kerk beoefend  
worden, en staat onder haar gezag. Aan  
de Kerk heeft Christus Zijn woord toebe-  
troefd; aan haar gaf Hij ambten en gaven,  
herders en leeraars, om dat woord te be-  
waren, uit te leggen, te verdedigen enz.  
Principeel loopt het verschil tusschen de  
voor- en tegenstanders van het doctoraat  
aan de Theol. School over de opvatting  
van de wetenschap in het algemeen, van  
de Theologische wetenschap in het  
bijzonder.

De Vrije Universiteit koestert daarover  
nieuw-wetenschappelijke denkbeelden, die in Schrift  
en belijdenis geen steun vinden. Deze  
denkbeelden houden toch in, dat er twee-  
lei theologie bestaat, eene niet of minder  
wetenschappelijke en eene in eigenlijken  
zin wetenschappelijke, eene, die alleen tot  
opleiding van aanstaande dienaren des  
Woords strekt, en eene andere, die om  
zichzelve beoefend wordt. Maar zulk een  
onderscheid bestaat niet. Het candidaats-  
examen is immers ook een wetenschappe-  
lijk examen; het doctoraal examen gaat  
op dezelfde lijn slechts een weinig verder  
voort; in den pastor als herder en leeraar  
ligt het leeraamt opgesloten.

Bij de beoefening der Theol. wetenschap  
heeft nu de Kerk het recht, om van al  
die middelen gebruik te maken, welke aan  
bereiding van dit doel dienstbaar zijn, en  
daar toe zich ook te bedienen van het  
doctoraat, dat aan de bevordering der  
Theol. wetenschap ten zeerste bevoorijdelijk  
kan zijn. Te meer, daar de Kerk naar de  
uitspraken van Calvijn, van de Kerken-  
ordeningen enz., doctoren noodig heeft,  
om het Woord Gods uit te leggen en te  
verdedigen.

Indien de opmerking wordt gemaakt,  
dat de Kerk tot het verleenen van het  
promotierecht niet bevoegd is, diene tot  
antwoord, dat een particuliere vereeniging  
met directieuren aan het hoofd daartoe in  
nog veel mindere mate bevoegdheid bezit.  
En waar de Gereformeerde Kerken aan  
haar Theologische School professoren be-  
noemen, door dezen candidaats-examen  
laten afnemen, en zelve in hare classes de  
candidaten onderzoeken, daar kan haar de  
bevoegdheid niet worden ontzegd, om ook  
aan hare Theologische School het promo-  
tierecht te verleenen en door hare hoog-  
leeraren bekwaame studenten na degelijk  
onderzoek tot doctoren te verklaren.

Ten slotte zal de vrede er grootelijks  
door bevorderd worden, als de Synode de  
desbetreffende voorstellen aanneemt. Want  
Theologische School en Theologische Facul-  
teit zouden dan met geheel gelijke  
rechten naast elkander staan en samen  
kunnen arbeiden aan de opleiding van  
dienaren des Woords en aan de beoefening  
der Theologische wetenschap.

Van de andere zijde werd er in de eerste  
plaats de aandacht op gevestigd, dat het  
verlangen, om aan de Theologische School  
het promotierecht te verleenen, in de  
kerken lang niet algemeen is. De particu-  
liere Synoden van Groningen en Drenthe  
hebben wel voorstellen van die strekking  
op de synodale tafel gelegd, en hebben  
daarbij steun gevonden in adressen van  
enkele kerkeraden en gemeentelieden. Maar  
in Overijssel staakte de stemming over de  
woorden: *indien mogelijk*, dat n.l. het  
promotierecht door de Kerken alleen aan  
de Theol. School verleend worde indien  
mogelijk. En voorts dringen de particuliere  
Synoden van Gelderland, Utrecht en Noord-  
Holland wel op eene *principele* beslissing  
aan, maar zonder uit te spreken, in welke  
richting zij wenschen of hopen, dat die  
beslissing moge uitvallen.

Voorts hield men in het oog, dat de  
Theol. School, hoe wetenschappelijk zij  
ook in de personen harer hoogleeraren  
moge zijn, toch als zoodanig en als stichting  
der Kerken niet anders is en zijn kan, dan  
eene school tot opleiding van dienaren des  
Woords, aan welke in dit haar karakter  
het promotierecht, ook blijkens het eenparig  
getuigenis der historie, niet toekomt.

Geheel anders staat het met de Vrije  
Universiteit, die van meet af niet alleen  
opleiding voor verschillende ambten en  
bedieningen in Kerk, Staat en Maatschappij,  
maar ook beoefening der wetenschappen  
zich ten doel stelde, en ditzelfde doel ook  
met name in hare Theol. Faculteit na-  
streeft.

Wel kan men hiertegen in het midden  
brengen, dat eene dergenaamde particu-  
liere vereeniging nog minder recht heeft  
om het promotierecht te verleenen dan de  
Geref. Kerken. Maar deze quaestie is op  
dit oogenblik en hier ter plaatse niet aan  
de orde. De vraag loopt thans alleen  
hierover, of de Kerken zulk een recht be-  
zitten. Ook al zou eventueel, bij nader  
onderzoek, eens blijken, dat eene particu-